

Małgorzata Gorczewska, Kamila Mamorska

Selekcja - konieczność, obowiązek i dylemat, czyli które książki, jak i kiedy ubytujemy w Bibliotece Głównej GUMed

Forum Bibliotek Medycznych 3/2 (6), 158-180

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mgr Małgorzata Gorczewska
Mgr Kamila Mamorska
Gdańsk - GUMed

SELEKCJA - KONIECZNOŚĆ, OBOWIĄZEK I DYLEMAT, CZYLI KTÓRE KSIĄŻKI, JAK I KIEDY UBYTKUJEMY W BIBLIOTECE GŁÓWNEJ GUMed

Streszczenie

Celem referatu jest przedstawienie polityki gromadzenia i selekcji wydawnictw zwartych w Bibliotece Głównej GUMed. Zaprezentowane zostały obowiązujące zasady i procedury przy zakupie książek, a także sposoby zarządzania posiadanymi drukami zwartymi. W sposób szczegółowy omówiono strategię i stosowane kryteria przy prowadzeniu selekcji tej grupy zbiorów. Autorki wskazały również na możliwość zastosowania zintegrowanych systemów bibliotecznych do badania stopnia wykorzystania posiadanych zbiorów, jako narzędzia pomocnego w procesie selekcji. Referat zawiera dane statystyczne Biblioteki oraz wskaźniki pochodzące z wypełnianej corocznie, od 2006 roku, przez BG GUMed ogólnopolskiej ankiety „*Analiza funkcjonowania bibliotek naukowych*”.

O naszej polityce gromadzenia zbiorów słów kilka

Zgodnie z misją Biblioteki Głównej GUMed do jej podstawowych zadań należy w szczególności gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów oraz ich przechowywanie i ochrona dla pożytku przyszłych pokoleń. Gromadzenie zbiorów to przede wszystkim pozyskiwanie nowości wydawniczych, ale także nieustające uzupełnianie braków w już posiadanych kolekcjach. Z drugiej strony, na kształt księgozbioru każdej biblioteki wpływa również proces jego selekcji, czyli usuwanie zdezaktualizowanych, zniszczonych i zbędnych dla biblioteki pozycji.

Realizowane prawidłowo procesy zarządzania zbiorami, czyli ich gromadzenie i selekcja, mają kluczowe znaczenie dla użytkowników biblioteki, decydują bowiem o jakości oferowanych kolekcji, a tym samym o tym, czy i w jakim stopniu biblioteka wypełnia swoją misję. Procesy te odbywają się, przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych źródeł i możliwości, zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami użytkowników, ale zawsze zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, które również odnoszą się do uzupełniania i selekcjonowania zbiorów bibliotecznych. Są to:

1. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 roku *o bibliotekach* (Dz. U. Nr 85, poz. 539) wraz z późniejszymi zmianami. W art. 27 ust. 5 mowa jest, że biblioteki wchodzące w skład sieci bibliotecznych obowiązane są do współdziałania w zakresie wymiany oraz przekazywania materiałów bibliotecznych i informacji.

2. Ustawa z dnia 7 listopada 1996 r. *o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych* (Dz. U. Nr 152, poz. 722) wraz z późniejszymi zmianami.
3. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 października 2008 r. *w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych* (Dz. U. Nr 205, poz. 1283).

W Gdańskim Uniwersytecie Medycznym Biblioteka Główna jest ośrodkiem koordynującym wszelkie procesy związane z gromadzeniem i selekcją zbiorów bibliotek wchodzących w skład uczelnianego systemu biblioteczno-informacyjnego. System ten, oprócz Biblioteki Głównej (BG), stanowi Biblioteka Wydziału Farmaceutycznego (BWF) oraz 154 tzw. biblioteki klinik i zakładów, których nie prowadzi etatowy bibliotekarz, a zbiorami opiekuje się wyznaczony do tego celu pracownik jednostki. Należy wspomnieć, że w związku z włączeniem w struktury Uczelni w październiku 2003 r. Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej w Gdyni, w skład systemu biblioteczno-informacyjnego weszła także biblioteka tego Instytutu, która funkcjonowała do końca stycznia 2010 r.

Centralne gromadzenie zbiorów w skali całej Uczelni wydaje się korzystnym rozwiązaniem pozwalającym na zachowanie odpowiednich standardów zarządzania nimi i ich opracowania, a także na prowadzenie kontroli merytorycznej, formalnej i finansowej tego procesu. Dodatkowo powstaje jedno, tworzone w Bibliotece Głównej, źródło informacji o wszystkich zbiorach całego systemu, w postaci katalogu kiedyś kartkowego, a obecnie elektronicznego, dostępnego online.

Za wszystkie procesy związane z gromadzeniem i selekcją książek odpowiada bezpośrednio Oddział Gromadzenia Wydawnictw Zwartych Biblioteki Głównej. Jego pracownicy ściśle współpracują w tym zakresie z innymi oddziałami BG, w tym szczególnie z Oddziałem Udostępniania Zbiorów, a także z osobami odpowiedzialnymi za zbiory bibliotek w poszczególnych jednostkach Uczelni.

Podobnie jak w innych bibliotekach, uzupełnianie księgozbioru odbywa się głównie w drodze zakupu, ale także poprzez wymianę i dary.

Bez wątpienia bezpośredni wpływ na politykę gromadzenia zbiorów mają w głównej mierze posiadane przez Bibliotekę oraz poszczególne jednostki GUMed środki finansowe na realizację zakupu potrzebnej literatury. Przydzielane corocznie przez Uczelnię kwoty na zakup książek Biblioteka Główna przeznacza przede wszystkim na gromadzenie swoich zbiorów i zbiorów BWF, a tylko w niewielkim stopniu, w uzasadnionych przypadkach, na nowe zbiory bibliotek klinik i zakładów. Wynika to bezpośrednio z zapisanej w misji roli Biblioteki we współtworzeniu warsztatu naukowo-dydaktycznego dla całego środowiska. Księgozbiór Biblioteki Głównej jest szeroko dostępny i wykorzystywany, podczas gdy książka znajdująca się w bibliotece konkretnego zakładu służy bardzo wąskiej grupie, w tym nierzadko tylko kierownikowi jednostki. Z drugiej strony coraz częściej jednostki posiadają własne środki pochodzące m.in. z grantów, realizowanych projektów unijnych, prac

własnych czy też statutowych i część z nich przeznaczają na nowości książkowe. Rocznie w skali Uczelni wydatki te stanowią ok. 25% wydatków Biblioteki Głównej na zakup książek dla BG i BWF.

Oprócz aspektu finansowego, w polityce gromadzenia zbiorów bardzo ważnym czynnikiem jest śledzenie i wnikliwe badanie polskiego oraz zagranicznego medycznego rynku wydawniczego, a także bieżące analizowanie potrzeb użytkowników Biblioteki. Nie do przecenienia jest również wiedza i doświadczenie zawodowe oraz umiejętności bibliotekarzy odpowiedzialnych za zarządzanie zbiorami, w tym ich zdolności do znalezienia lub wynegocjowania najkorzystniejszych ofert.

Biblioteka Główna, jako biblioteka akademicka, zobowiązana jest gromadzić literaturę zgodnie z potrzebami środowiska naukowego Uczelni, prowadzonych w niej badań, realizowanej dydaktyki, ale także z myślą o wszystkich pracownikach ochrony zdrowia z regionu pomorskiego, bowiem jest jedyną w województwie biblioteką o profilu medycznym. Nasza księżnica odpowiada przede wszystkim za budowanie własnego księgozbioru i ma stosunkowo niewielki wpływ na kształt zbiorów bibliotek klinik i zakładów, w związku z czym w dalszej części referatu przedstawione zostaną nasze działania w obszarze zarządzania księgozbiorem Biblioteki Głównej ze szczególnym uwzględnieniem procesu selekcji.

Skąd wiemy co gromadzić?

W obrębie posiadanych druków zwartych Biblioteka Główna GUMed rozróżnia dwa księgozbiory:

- dydaktyczny, z przeznaczeniem dla studentów, obejmujący wszystkie skrypty i podręczniki akademickie nabywane w większej liczbie egzemplarzy,
- główny, który stanowią książki związane z szeroko rozumianą medycyną i naukami pokrewnymi, w tym po dwa egzemplarze każdego tytułu z księgozbioru dydaktycznego.

Informacje o tym, jakie tytuły i w jakiej liczbie egzemplarzy powinny znaleźć się zarówno w jednej, jak i drugiej kolekcji, czerpiemy z:

- śledzenia oferty wydawniczej w zakresie naukowej książki medycznej na rynku polskim i zagranicznym,
- formularza online „zgłoś do zakupu” dostępnego w serwisie WWW Biblioteki Głównej; od połowy 2007 roku do chwili obecnej tą drogą wpłynęło 265 zamówień, z czego nie zrealizowano tylko 15, z powodu braku wskazanych pozycji na rynku księgarskim,
- zamieszczanych w uczelnianym extranecie sylabusów przygotowywanych przez wykładowców poszczególnych przedmiotów,
- indywidualnych kontaktów bibliotekarzy z pracownikami naukowo-dydaktycznymi i studentami.

W tak dynamicznie rozwijającej się dziedzinie nauki, jaką jest medycyna, bardzo ważne jest pozyskiwanie najnowszych tytułów i wydań książek. Zasypany i kuszeni

jesteśmy różnorodnymi ofertami wydawniczymi i wybór tego, co powinno znaleźć się w naszych zbiorach, staje się coraz trudniejszy. Szybki rozwój badań sprawia także, że publikacje naukowe, w tym te z zakresu medycyny, ulegają przyspieszonej dezaktualizacji. Obowiązkiem bibliotekarzy jest zatem rozważnie ubytkować to, co przestarzałe i zbędne, zważywszy, że biblioteczna przestrzeń magazynowa jest ograniczona, a przechowywanie zbiorów kosztowne.

O selekcji

Poprzez selekcję zbiorów, wg L. Bilińskiego, *należy rozumieć zespół czynności polegający na wycofywaniu z księgozbioru publikacji niekwalifikujących się do dalszego wykorzystania ze względu na wysoki stopień ich zniszczenia lub z uwagi na przestarzałą treść lub nie budzących zainteresowania środowiska, w którym działa biblioteka* [4]. Jej celem jest przede wszystkim optymalizacja procesów gromadzenia i udostępniania zbiorów. Powołując się na prace ww. autora [4,5,6], selekcja zbiorów ma na celu osiągnięcie następujących korzyści:

1. merytorycznych, czyli aktualizowanie posiadanej kolekcji i dostosowywanie jej do zmieniających się potrzeb użytkowników,
2. organizacyjnych, a więc zwiększanie efektywności zarządzania zbiorami, usuwanie książek zniszczonych, zdekompletowanych, zdezaktualizowanych, uzyskanie przestrzeni dla gromadzenia nowych wydawnictw, ułatwianie prac związanych z udostępnianiem i kontrolą księgozbioru,
3. ekonomicznych, tj. ograniczanie niemałych kosztów stałych związanych z przechowywaniem zbędnej literatury.

Każda biblioteka akademicka, ze względu na swoją specyfikę i rolę jaką odgrywa w środowisku, ustala swoje wewnętrzne – sformalizowane czy też nie – zasady selekcyjonowania księgozbioru. Zależą one m.in. od:

- obowiązujących w uczelni uregulowań trybu postępowania z majątkiem biblioteki rejestrowanym w księgach inwentarzowych,
- uchwał podejmowanych przez Radę Biblioteczną,
- indywidualnych decyzji dyrektora biblioteki.

Podstawą prawidłowo przeprowadzanej selekcji jest w pierwszej kolejności jednoznaczne określenie zasad i kryteriów jej wykonania. Powinno się to odbywać w ścisłej współpracy kierowników wszystkich oddziałów odpowiadających za kształt i wykorzystanie księgozbioru. Drugim istotnym aspektem jest utworzenie komisji selekcyjnej. Jej członkowie powinni rekrutować się z najbardziej doświadczonych bibliotekarzy, posiadających doskonałą znajomość zbiorów z jednej strony, z drugiej zaś potrzeb użytkowników. Warto dodać, że wielu bibliotekarzy z zasady jest przeciwnych usuwaniu jakichkolwiek pozycji niezniszczonych choć już zdezaktualizowanych. Dlatego też decydujący o selekcji muszą umieć w uzasadnionych przypadkach przełamać wewnętrzny opór współpracowników.

Właściwe określenie zasad selekcji oraz odpowiednie osoby zaangażowane do jej przeprowadzenia, to podstawa prawidłowego przebiegu tego procesu, który, co należy brać pod uwagę, bywa procesem nieodwracalnym.

Należy także pamiętać, że selekcji nie podlegają:

1. depozyty i dary wieczyste (o ile przy przyjęciu depozytu było to zaznaczone przez darczyńcę),
2. dzieła cenne z marginaliami sporządzonymi przez znanych ludzi,
3. dzieła rzadkie ze względu na autora, treść czy wydawnictwo,
4. pozycje wydane przed 1945 r.

Zgodnie z przyjętymi w Bibliotece Głównej GUMed zasadami **księgozbiór główny**, jak dotąd, nie jest poddawany merytorycznej selekcji, a usuwane są z niego tylko pozycje zniszczone i nie nadające się do udostępniania, a także zagubione przez czytelników, w tym głównie przez naukowców przechodzących na emeryturę.

W przypadku książek stanowiących **kolekcje bibliotek klinik i zakładów** selekcja odbywa się każdorazowo po zwróceniu do Biblioteki Głównej wydawnictw uznanych przez pracowników tych jednostek za nieprzydatne. Ma to miejsce najczęściej przy okazji różnego typu zmian, np. kierownika jednostki czy też jej siedziby. Należy zaznaczyć, że zwracany przez kliniki i zakłady księgozbiór traktujemy jako potencjalne źródło uzupełnienia zbiorów Biblioteki Głównej:

- w przypadku, gdy zwrócony egzemplarz jest w lepszym stanie technicznym niż posiadany przez nas, następuje ich zamiana,
- pozycje cenne merytorycznie, które nie są dostępne w Bibliotece Głównej włączone zostają, po uprzednim przeprowadzeniu pełnej procedury ubytkowania i nabycia, do księgozbioru głównego.

Wszystkie książki zagubione i zniszczone są ubytkowane, natomiast pozostałe podlegają procesowi selekcji wg tych samych kryteriów co księgozbiór dydaktyczny. Warto dodać, że wśród książek zwracanych do Biblioteki przez kliniki znajdują się także różnorodne, czasem wysoce oryginalne pozycje nie będące naszą własnością, co wymaga od bibliotekarzy dodatkowego nakładu pracy i jest bardzo czasochłonne.

Systematycznej selekcji podlegają natomiast książki ze **zbioru dydaktycznego** naszej Biblioteki z uwagi na relatywnie krótki czas ich użytkowania. Należy mocno podkreślić, że ważna jest jakość tego księgozbioru, bowiem odgrywa on istotną rolę w realizowanym w Uczelni procesie nauczania i z tej przyczyny powinien być wysokiej klasy. Konieczność zwiększania tej kolekcji i prawidłowego nią zarządzania wynika zarówno z dynamicznego rozwoju medycyny, jak i stale rosnącej liczby studentów oraz otwierania przez nasz Uniwersytet nowych kierunków studiów.

Przyjęte kryteria ubytkowania księgozbioru dydaktycznego to:

1. tematyka niezgodna z profilem gromadzonych zbiorów,
2. wskazanie konkretnych tytułów przez wykładowców,

3. niska wartość naukowa i dydaktyczna,
4. nieaktualne treści merytoryczne dokumentu,
5. posiadanie wielu kolejnych niezmiennych treściowo wydań tej samej pozycji,
6. brak zainteresowania ze strony czytelników,
7. nadmierna liczba egzemplarzy danego tytułu nieodpowiednia do potrzeb czytelników,
8. niesamodzielne treściowo części dzieł wielotomowych, tzw. dekomplety,
9. książki zniszczone, zaczytane, gdy ich konserwacja jest niemożliwa lub nieopłacalna.

Mimo, że kwestie merytoryczne selekcji księgozbioru dydaktycznego wymagają wielu analiz, usunięcie z tego zbioru wszystkich egzemplarzy konkretnego tytułu obciążone jest mniejszym ryzykiem, gdyż w księgozbiornie głównym naszej Biblioteki zawsze pozostają dwa jego egzemplarze.

W Bibliotece Głównej GUMed proces selekcji odbywa się zgodnie z następującymi etapami:

1. powołanie decyzją dyrektora Biblioteki komisji selekcyjnej, w której skład wchodzi bibliotekarze z dużą praktyką i doświadczeniem oraz znajomością księgozbioru i potrzeb środowiska medycznego,
2. typowanie książek przez komisję do wycofania, zgodnie z obowiązującymi kryteriami,
3. sporządzanie protokołów selekcji, czyli uszeregowanych według sygnatur inwentarzowych, elektronicznych wykazów pozycji przyjętych do selekcji na odpowiednich arkuszach wraz z informacją o ich wartości inwentarzowej,
4. ponowna analiza wytypowanego do selekcji księgozbioru przez kierowników Oddziału Udostępniania Zbiorów oraz Oddziału Gromadzenia Wydawnictw Zwartych,
5. wycofanie pozycji ujętych w protokołach selekcji z inwentarzy Biblioteki oraz z katalogów,
6. pomniejszenie majątku Biblioteki o wartość wynikającą z protokołu ubytków,
7. przygotowanie oraz rozesłanie do innych bibliotek pocztą elektroniczną *List druków zbędnych* oferowanych do przekazania,
8. techniczne przygotowanie księgozbioru do wycofania i ewentualnego przekazania innym Bibliotekom lub czytelnikom (skasowanie znaków własnościowych i sygnatur).

Informacje o zbiorach przeznaczonych do ubytkowania w pierwszej kolejności przekazywane są do Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, dzięki czemu może ono uzupełniać swoje kolekcje i lepiej dokumentować historię Uczelni oraz zachodzące na przestrzeni lat zmiany związane z obszarem służby zdrowia

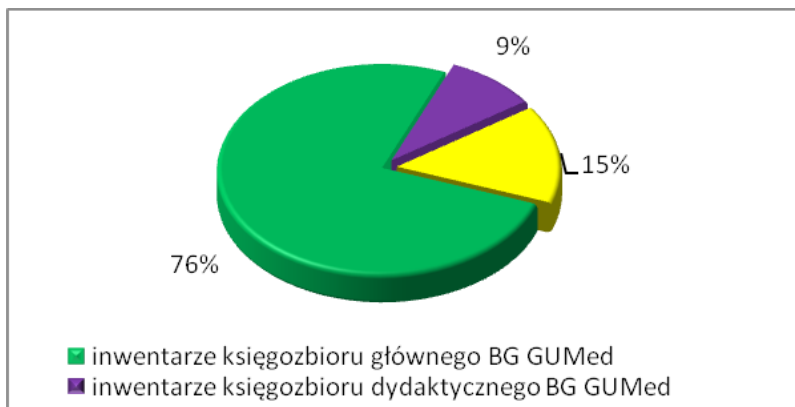
w regionie. Trzeba podkreślić, że dzięki dobrym relacjom z osobami tworzącymi muzeum, mamy z kolei możliwość wybierania do naszych zbiorów interesujących pozycji z przekazywanych tej jednostce darowizn i spuścizn. Warto również dodać, że do muzeum oddajemy odnalezione pomiędzy kartkami naszych zbiorów ciekawe i cenne, z historycznego punktu widzenia, druki ulotne w postaci np. starych recept czy odręcznych notatek lekarzy.

Od połowy 2008 roku listy zawierające wykazy pozycji wycofywanych z księgozbioru Biblioteki rozsyłane są pocztą elektroniczną do innych bibliotek. Odbywa się to, z podaniem informacji do kiedy można zamawiać znajdujące się na listach publikacje. Po upływie przewidzianego terminu, książki, których nie wybrały inne biblioteki, a które są niezniszczone, nie zdekompletowane i nie zawierają błędnych treści, są wykładane, na terenie budynku Biblioteki w wyznaczonym, dobrze widocznym dla użytkowników miejscu, w holu wejściowym. Dzięki temu i te książki bardzo często znajdują swojego czytelnika. Pozycje zniszczone, w złym stanie technicznym oraz te, które nie wzbudziły zainteresowania, przekazywane są na makulaturę.

Warto zaznaczyć, że w odniesieniu do selekcji zbiorów istniejące w Bibliotece Głównej GUMed wewnętrzne procedury nie przybrały, jak dotąd, formy pisemnej. Mimo swojej ulotności, przedstawione powyżej etapy selekcji respektują obowiązujące przepisy prawne. Są także owocem lat pracy i doświadczeń naszych bibliotekarzy oraz dobrych zasad współpracy między bibliotekami. Wydaje się jednak jak najbardziej celowym, aby w najbliższej przyszłości stworzyć odpowiednią pisemną instrukcję, najlepiej w formie zarządzenia Rektora GUMed. Mamy nadzieję, że takie działanie będzie miało charakter porządkujący i bardziej trwałe niż ludzka pamięć i tradycja.

Gromadzenie i selekcja w BG GUMed w liczbach

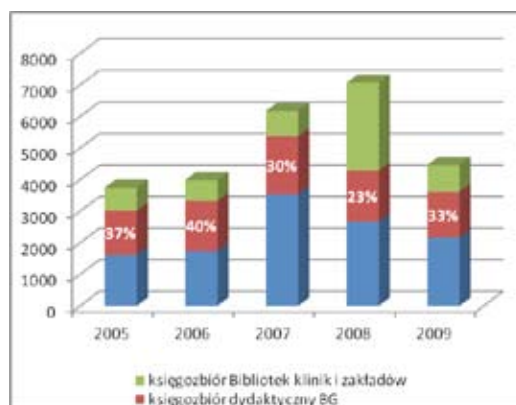
Wydawnictwa zwarte stanowią jedną trzecią ogólnej liczby zainwentaryzowanych zbiorów w całym systemie biblioteczno-informacyjnym GUMed. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat, z którego to dane będą przedmiotem analizy, łączny stan posiadanych książek wzrósł od 390 108 vol. w 2005 roku do 395 897 vol. w roku 2009, czyli o 1,5%. Strukturę posiadanych wydawnictw zwartych, według stanu na 31.12.2009 r. (zał., tab. 1), ilustruje wykres 1.

Wykres 1. Struktura wydawnictw zwartych systemu biblioteczno-informacyjnego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego według inwentarzy (stan na dzień 31.12.2009)

Jak wynika z wykresu 76% druków zwartych stanowi księgozbiór główny BG, który – jak wspomniano wcześniej – nie jest poddawany regularnej selekcji, 15% posiadanych wydawnictw zwartych znajduje się w bibliotekach klinik i zakładów GUMed. Pozostałą część tych zbiorów (9%) stanowi księgozbiór dydaktyczny BG i właśnie on jest systematycznie meliorowany. Kolekcja ta w badanym okresie nieznacznie się zmniejszyła z 34 546 vol. (2005) do 33 512 vol. (2009), tj. o 3%.

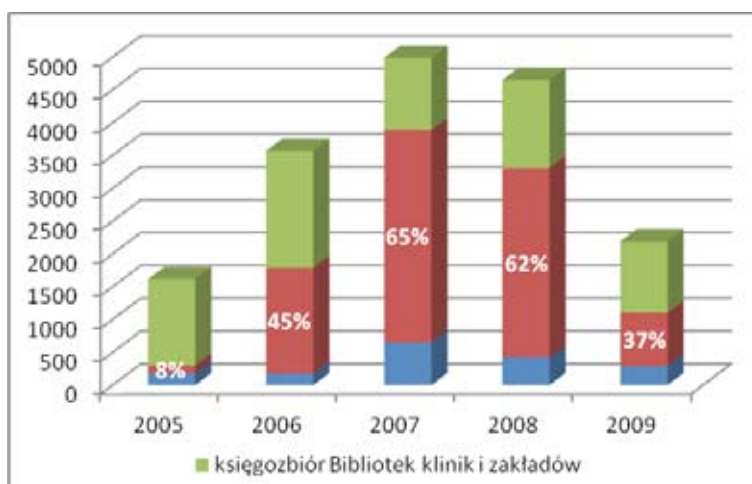
Roczne wpływy tytułów do księgozbioru dydaktycznego (zał., tab. 2), w porównaniu do wszystkich zainwentaryzowanych druków zwartych w całym systemie biblioteczno-informacyjnym GUMed wahały się na przestrzeni lat od 23% (2008) do 40% (2006) w skali roku, co oznacza, że średnio co trzecia włączana w tym okresie do naszego księgozbioru książka była podręcznikiem lub skryptyem (wykres 2).

Wykres 2. Struktura wpływów wydawnictw zwartych systemu biblioteczno-informacyjnego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego w latach 2005-2009 (stan na 31.12.)

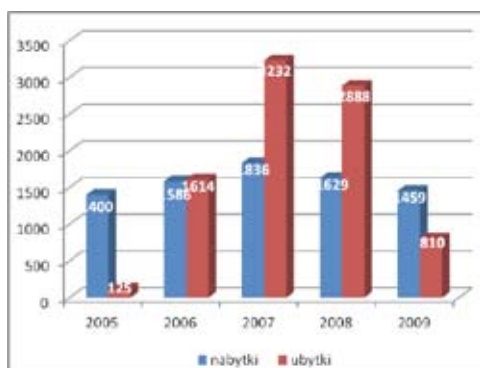
Jak widać z wykresu lata 2007 i 2008 różnią się od pozostałych. Wynika to głównie z włączenia w 2007 roku do księgozbioru głównego części wyselekcjonowanych zbiorów przejętej Biblioteki Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej oraz ukończenia w 2008 roku prac nad nowym kształtem księgozbioru uporządkowanej i unowocześnionej Biblioteki Międzywydziałowego Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej GUMed. W 2007 roku księgozbiór główny powiększył się także o ponad 700 pozycji z egzemplarza obowiązkowego przekazanego nam przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Gdańskiego.

Z kolei, jak wynika z danych prezentowanych na wykresie 3, w latach 2006-2008 zintensyfikowano prace nad porządkowaniem i odświeżaniem księgozbioru, w tym zwłaszcza dydaktycznego. Średnio 2/3 ubytkowanych pozycji w ww. latach pochodziło z tej kolekcji. Choć z zasady nie meliorujemy księgozbioru głównego, to w roku 2007, przy okazji przeniesienia tradycyjnych kont pracowników Uczelni do systemu VIRTUA, ubytkowano niezwrócone od lat przez tę grupę użytkowników pozycje. Natomiast w roku 2008, najbardziej znaczącą częścią usuniętych pozycji z tego księgozbioru były braki bezwzględne (zał., tab. 3).

Wykres 3. Struktura ubytków wydawnictw zwartych systemu biblioteczno-informacyjnego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego w latach 2005-2009 (stan na 31.12.)

Dynamikę zmian w księgozbiorze dydaktycznym ilustruje wykres nr 4.

Wykres 4. Zestawienie wpływów i ubytków w księgozbiorze dydaktycznym w latach 2005-2009

W przeciągu ostatnich pięciu lat ilość nowo zakupionych podręczników i skryptów do zbioru dydaktycznego BG GUMeD wyniosła łącznie 7 910 vol., a w tym samym okresie usunięto z tej kolekcji 8 669 vol. Co roku Biblioteka włącza do zbiorów podobną ilość egzemplarzy materiałów dydaktycznych, średnio ok. 1 600 vol. Z kolei widać, jak już wcześniej wskazano, że w latach 2006-2008 dokonano znacznych selekcji podręczników i skryptów. Dotyczyło to wydawnictw z lat 80-tych i początku 90-tych, kiedy to Biblioteka otrzymywała z uczelnianego Działu Wydawnictw nawet po 100 egz. publikowanych skryptów. Materiały te, po przeszło dwudziestu latach funkcjonowania, przestały być przydatne dla studentów. W tym okresie usunięto także z tego zbioru nadmierną, w stosunku do potrzeb studentów, liczbę egzemplarzy tytułów posiadających kilka nowszych wydań.

Bardzo użytecznym narzędziem do analizowania stopnia wykorzystania posiadanego księgozbioru są zintegrowane systemy biblioteczne. Dzięki temu, że tworzony obecnie w Bibliotece katalog online w systemie VIRTUA zawiera informacje o wszystkich posiadanych podręcznikach i skryptach dla studentów, bez względu na rok wydania, mamy możliwość śledzenia stopnia wykorzystania księgozbioru dydaktycznego. Uzyskiwane statystyki wskazują (zał., tab. 4), że księgozbiór ten jest bardzo dobrze wykorzystywany, bowiem rocznie nie więcej niż 16,1% tego zbioru pozostaje na półkach magazynowych. Należy wnioskować, że kolekcja dydaktyczna dobrze odpowiada potrzebom studiujących, jest aktualna i wydaje się, że w najbliższym czasie nie będzie wymagała znaczącej selekcji.

Przyglądając się bacznie naszym procesom gromadzenia, ubytkowania oraz możliwościom magazynowym Biblioteki, mamy pełną świadomość, że czekają nas w przyszłości intensywne prace selekcyjne księgozbioru głównego. Niedostatek wolnej przestrzeni magazynowej oraz brak realnych efektów usilnych, wieloletnich już, zabiegów o pozyskanie środków na zwarte magazynowanie i nadbudowę budynku Biblioteki Głównej, czyni meliorację dotąd nie selekcionowanych ze względów

merytorycznych i bardzo licznych zbiorów, koniecznością. W jakim stopniu proces selekcji przyniesie spodziewane efekty, trudno w tej chwili przewidzieć, bowiem z jednej strony należy pamiętać, że w zbiorach Biblioteki muszą zostać zachowane:

- wszystkie pozycje, które z zasady nie podlegają selekcji,
- egzemplarze obowiązkowe otrzymywane od Biblioteki Uniwersytetu Gdańskiego jako depozyt, który należy przechować przez minimum 50 lat,
- wydawnictwa z życia społecznego zarówno Biblioteki i Uczelni, jak też regionu w aspekcie szeroko rozumianej służby zdrowia,
- tzw. egzemplarze wystawowe, czyli książki autorstwa pracowników Uczelni,
- zbiory istotne z punktu widzenia prawidłowego wypełniania przez Bibliotekę swojej misji.

Natomiast melioracji mogą podlegać m.in.:

- jeden z dwóch egzemplarzy podręczników i skryptów znajdujących się w księgozbiorze głównym, których egzemplarze usunięto już wcześniej z księgozbioru dydaktycznego,
- szeroko przyjmowane w latach 80-tych i 90-tych zagraniczne dary książkowe,
- kolekcje kopii artykułów włączanych przez lata do zbioru głównego; jest to ogromny zinwentaryzowany zasób, jego eliminacja będzie niezwykle czasochłonna, a niestety efekt w postaci uwolnienia powierzchni magazynowej – nieznaczny.

Współczesny użytkownik oczekuje informacji katalogowej w Internecie i wypożyczy tylko tę książkę, którą znajdzie w katalogu online. Stąd też widzimy potrzebę cyfryzacji katalogów kartkowych, bądź poprzez digitalizację bądź też retrokonwersję. Jest to ważny argument przemawiający za jak najszybszym podjęciem prac przygotowawczych do tego procesu poprzez selekcję zbiorów i meliorację katalogu.

Kilka uwag podsumowujących

Rozważając zagadnienie zarządzania zbiorami należy zawsze odpowiedzieć sobie na pytanie: w jakim stopniu biblioteka musi pełnić funkcję archiwizacyjną? Jest to jeden z podstawowych dylematów kadry odpowiedzialnej za jakość księgozbiorów, stale obecny w ich bieżącej pracy.

Podsumowując można stwierdzić, że selekcja, podobnie jak gromadzenie, to główne narzędzia kształtowania księgozbiorów stosownie do potrzeb użytkowników. Jednak:

- gromadzenie zbiorów jest procesem podstawowym – zgodnie z naszą misją musimy gromadzić najnowszą literaturę,
- selekcja jest raczej procesem wymuszonym niż planowanym, bowiem w codziennym działaniu brak na nią czasu, a tym co nas zmusza do jej

przeprowadzenia jest brak wolnego miejsca magazynowego i zwracane do biblioteki zbiory.

Warto jednakże podkreślić, że selekcja daje możliwość naprawienia błędów popełnionych w przeszłości przy gromadzeniu zbiorów oraz pozwala na zaoszczędzenie dodatkowych nakładów finansowych na utrzymanie przeładowanych magazynów. Pomocne w podejmowaniu decyzji o selekcji mogą być nowoczesne systemy biblioteczne, które umożliwiają systematyczne monitorowanie stopnia wykorzystania księgozbioru. Może to znacząco ułatwiać decyzje o usunięciu tych wydawnictw, które w długim okresie czasu pozostają poza obszarem zainteresowania użytkowników.

My i inni

Od roku 2007 Biblioteka Główna GUMed aktywnie uczestniczy w realizacji ogólnopolskiego projektu „Analiza funkcjonowania bibliotek naukowych w Polsce” (AFBN), kiedy to po raz pierwszy wypełniliśmy ankietę za rok 2006. Dzięki temu mamy możliwość corocznego porównywania działalności naszej Biblioteki z funkcjonowaniem innych tego typu placówek. Jak piszą autorzy projektu, zadaniem AFBN jest wypracowanie standardów dla polskich bibliotek naukowych. W jego ramach jest możliwe:

- pozyskiwanie danych w celu opracowania wskaźników i standardów dla bibliotek naukowych w Polsce,
- opracowywanie i publikowanie rocznych raportów,
- rekomendowanie, twórcom rankingów krajowych, istotnych dla charakterystyki działalności bibliotek wskaźników (publikowanych, np. w prasie),
- opracowanie metody oceny funkcjonowania bibliotek naukowych w Polsce,
- prowadzenie badań porównawczych wyników analizy ze wskaźnikami i standardami funkcjonowania zagranicznych bibliotek naukowych [1].

Pierwsze badanie ankietowe przeprowadzono za 2002 rok, pozyskano wtedy dane z 17 bibliotek. W roku 2008, ostatnim, za który są dostępne kompletne dane, w projekcie udział wzięło 47 bibliotek, w tym:

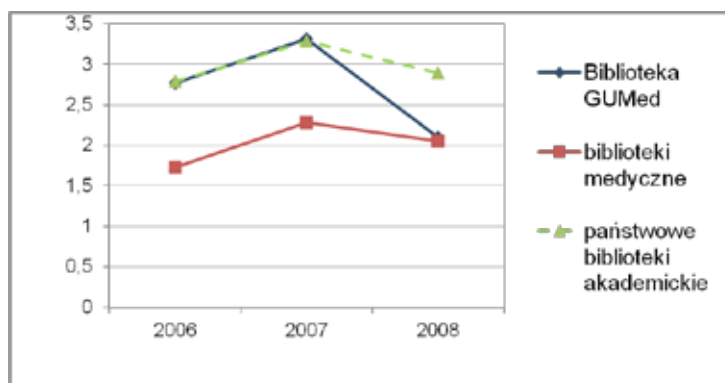
- 30 bibliotek akademickich uczelni państwowych (13 uniwersyteckich, 13 technicznych i 4 medyczne: Biblioteka Główna Pomorskiej Akademii Medycznej, Biblioteka Główna Śląskiego Uniwersytetu Medycznego, Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi oraz nasza Biblioteka),
- 12 bibliotek akademickich uczelni niepaństwowych,
- 3 biblioteki publiczne,
- 2 biblioteki branżowe.

W referacie zostaną poddane analizie tylko wybrane dane statystyczne z Ankiety za okres trzech lat 2006-2008, odnoszące się do procesów gromadzenia, selekcji i wykorzystania księgozbiorów. Dane pochodzące z naszej Biblioteki porównamy z danymi państwowych bibliotek akademickich, w tym tych o profilu medycznym. Będą to:

1. udział procentowy budżetu biblioteki w budżecie uczelni,
2. liczba zarejestrowanych w bibliotece użytkowników, w tym studentów (zał., tab. 6),
3. udział procentowy wydatków na zbiory ogółem w budżecie biblioteki,
4. udział procentowy wydatków na zakup książek polskich i zagranicznych w budżecie biblioteki,
5. łączne wydatki biblioteki na 1 użytkownika,
6. wydatki biblioteki na zakup materiałów bibliotecznych na 1 użytkownika,
7. wydatki biblioteki na zakup książek na 1 użytkownika,
8. aktywność księgozbiorów, czyli stopień ich wykorzystania.

Na wykresach przedstawione zostaną dane i wskaźniki pochodzące z Biblioteki GUMed oraz dane i wartości wskaźników jako mediany dla porównywanych grup bibliotek.

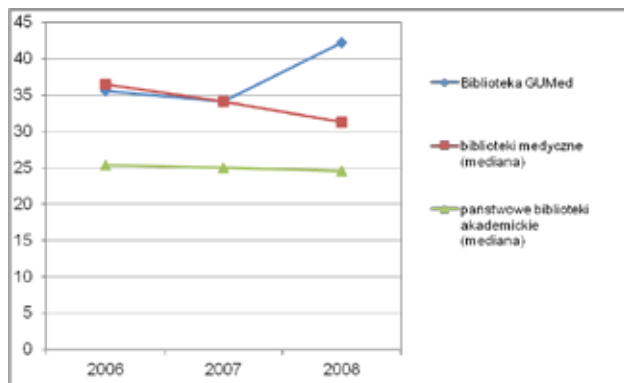
→ **udział procentowy budżetu biblioteki w budżecie uczelni** (zał., tab. 5)

Wykres 5. Udział procentowy budżetów państwowych bibliotek akademickich w budżetach ich uczelni

Jak widać z wykresu nr 5, w 2008 roku budżet Biblioteki GUMed był najniższym z okresu między 2006 r. a 2008 r. i stanowił 2,10% budżetu naszej Uczelni. Jednak w analizowanym okresie i tak pozostawał wyższy niż mediana dla bibliotek medycznych. W latach 2006 i 2007 kształtował się na podobnym poziomie jak mediana dla państwowych bibliotek akademickich i tylko w 2008 roku był niższy. Należy podkreślić, że udział procentowy budżetów bibliotek w budżetach ich uczelni nie świadczy o konkretnych kwotach, jakie biblioteki corocznie mogą przeznaczyć na swoje funkcjonowanie.

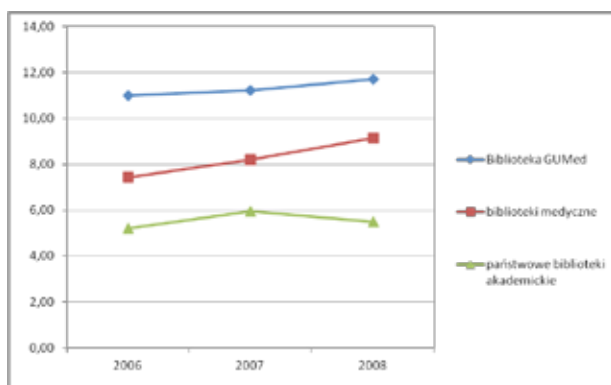
→ **udział procentowy wydatków na zbiory ogółem w budżecie biblioteki**
(zał., tab. 7)

Wykres 6. Udział procentowy wydatków biblioteki na zbiory ogółem w budżecie biblioteki

Wykres nr 6 pokazuje, że tylko w przypadku naszej Biblioteki widoczny jest wyraźny wzrost udziału procentowego wydatków na zbiory ogółem w stosunku do budżetu Biblioteki. Odwrotna tendencja rysuje się w przypadku mediany tego wskaźnika dla pozostałych analizowanych grup bibliotek: w przypadku medycznych jest bardziej zaakcentowana, natomiast mniej widoczna dla państwowych bibliotek akademickich. Szczególnie dużą różnicę widać w roku 2008, kiedy to wartość tego wskaźnika dla naszej Biblioteki jest prawie dwa razy wyższa od mediany dla państwowych bibliotek akademickich.

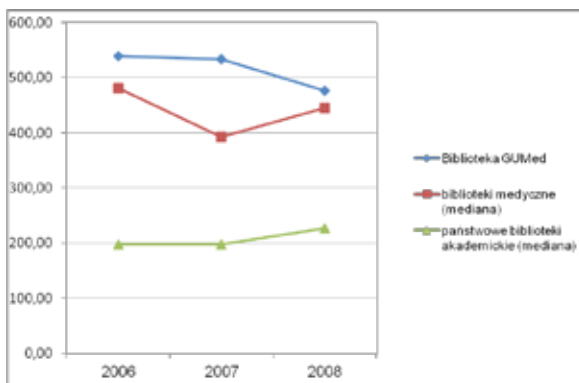
→ **udział procentowy wydatków na zakup książek polskich i zagranicznych w budżecie biblioteki** (zał., tab. 8)

Wykres 7. Udział procentowy wydatków biblioteki na zakup książek polskich i zagranicznych w budżecie biblioteki

Wydatki na zakup książek polskich i zagranicznych w Bibliotece GUMed w przeciągu 3 lat są prawie niezmiennie i wynoszą ponad 11% budżetu Biblioteki z nieznaczną tendencją wzrostową (wykres nr 7). Na nabywanie książek przeznaczamy dwa razy większą część naszego budżetu niż wynosi mediana tego wskaźnika w przypadku państwowych bibliotek akademickich, a także zdecydowanie więcej niż mediana dla bibliotek medycznych.

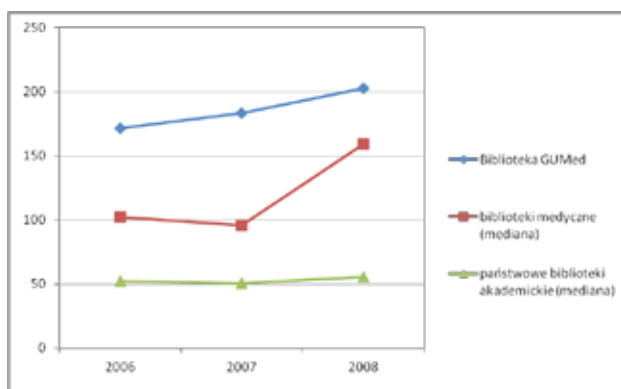
→ **łączne wydatki biblioteki na 1 użytkownika** (zał., tab. 9)

Wykres 8. Łączne wydatki biblioteki na jednego użytkownika

Analizując roczne wydatki bibliotek związane z ich funkcjonowaniem (wykres nr 8), wyraźnie widać, że w Bibliotece GUMed, pomimo corocznej tendencji spadkowej - łącznie o 11,5%, wydatki te w przeliczeniu na jednego użytkownika są wyższe od mediany wydatków bibliotek medycznych i znacząco wyższe (przeszło dwukrotnie) niż mediana państwowych bibliotek akademickich. Oznacza to, że obsługa użytkowników bibliotek medycznych, w tym naszej Biblioteki, jest kosztochłonna.

→ **wydatki biblioteki na zakup materiałów bibliotecznych na 1 użytkownika** (zał., tab. 10)

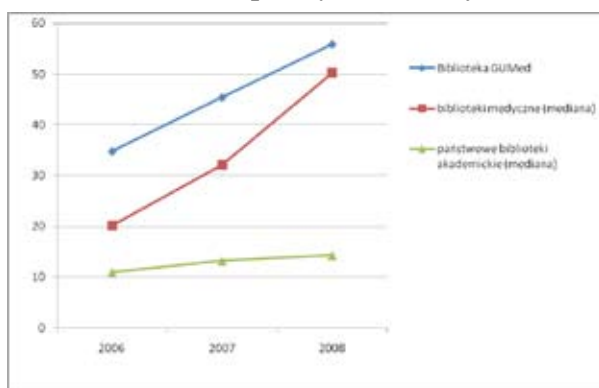

Wykres nr 9. Wydatki biblioteki na zakup materiałów bibliotecznych na jednego użytkownika

Wskaźnik ten pokazuje, że w badanym okresie Biblioteka GUMed zwiększyła wydatki przeznaczane na uzupełnianie zbiorów (tj. zakup książek, czasopism drukowanych, baz danych itd.) w przeliczeniu na jednego swojego użytkownika ze 171,76 PLN do 202,80 PLN, czyli o 18%. Jest to w roku 2006 i 2007 trzy razy więcej, a w roku 2008 – 4 razy więcej, niż mediana tych wydatków dla wszystkich państwowych bibliotek akademickich.

Dzięki uzyskanym z AFBN wskaźnikom możemy również przedstawić, jakie kwoty poszczególne grupy bibliotek przeznaczyły na zakup materiałów bibliotecznych w przeliczeniu na jednego użytkownika.

→ **wydatki biblioteki na zakup książek na 1 użytkownika (zał., tab. 11)**

Wykres 10. Wydatki biblioteki na zakup książek na jednego użytkownika

Zwiększeniu naszych wydatków na zakup materiałów bibliotecznych towarzyszy wzrost środków przeznaczanych na zakup książek w przeliczeniu na jednego użytkownika. W badanym okresie nasze koszty zakupu książek liczone w ten sposób wzrosły, jak pokazuje wykres nr 10, o 60%, tj. z 34,80 PLN (2006) do 55,90 PLN (2008). W tym samym czasie dynamicznie zmieniła się także mediana tego wskaźnika w grupie bibliotek medycznych.

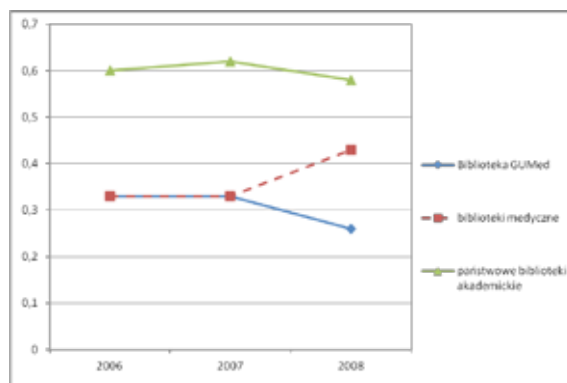
Natomiast biorąc pod uwagę wszystkie państwowe biblioteki akademickie można zauważyć, że pomimo wzrostu mediany tych wydatków o 31%, pozostaje ona w roku 2008 aż 3,5 razy niższa niż w przypadku bibliotek medycznych.

Wyjaśnieniem tego zjawiska jest przede wszystkim fakt, iż książka medyczna jest bardzo droga, a grupa ją użytkujących – w porównaniu z liczbą korzystających z bibliotek uniwersyteckich i politechnicznych – stosunkowo niewielka. Należy również pamiętać, że 8 bibliotek spośród 30, jakie wypełniły ankietę, otrzymuje egzemplarz obowiązkowy, co z pewnością ma także wpływ, choć trudno określić jak duży, na poziom ich wydatków na zakup książek.

Warto również nadmienić, że w przeliczeniu na jednego użytkownika, udział procentowy wydatków naszej biblioteki na zakup książek w wydatkach na zakup

wszystkich materiałów bibliotecznych, kształtuje się na poziomie od 20% (2006) do 28% (2008), podobnie jak w przypadku wszystkich bibliotek państwowych szkół wyższych – 21% (2006) i 26% (2008) – zał., tabele nr 10 i 11.

→ **aktywność księgozbiorów, czyli stopień ich wykorzystania** (zał., tab. 12)

Wykres 11. Aktywność księgozbiorów, czyli stopień ich wykorzystania

Wykres nr 11 przedstawia stopień wykorzystania księgozbiorów poszczególnych grup bibliotek. Jak widać, wartość tego wskaźnika jest dwukrotnie niższa w przypadku bibliotek medycznych niż w grupie badanych bibliotek akademickich. Jako jedną z głównych przyczyn tego zjawiska należy wskazać fakt, iż użytkownicy bibliotek medycznych zainteresowani są najnowszą literaturą, a dziedzina, jaką są szeroko rozumiane nauki medyczne, rozwija się niezwykle dynamicznie i publikacje z nią związane szybko się dezaktualizują. Warto jeszcze dodać, że posiadamy stosunkowo liczne księgozbiory i małą grupę użytkowników, a praktyką naszych bibliotek jest wypożyczanie użytkownikom książek na długie okresy, np. w przypadku literatury podstawowej jest to okres sześciu (studenci) i dwunastu miesięcy (pracownicy).

Co wynika z analizy wskaźników AFBN?

Z przeanalizowanych przez nas wybranych wskaźników pochodzących z Ankiety Funkcjonowania Bibliotek Naukowych wynika, że w porównaniu z państwowymi bibliotekami akademickimi biblioteki medyczne:

- ponoszą **dwukrotnie większe** łączne wydatki w przeliczeniu na jednego użytkownika,
- przeznaczają **1,5 razy większą** część swoich budżetów na zbiory ogółem, w tym rok do roku coraz większa ich część jest przeznaczana na zakup książek polskich i zagranicznych,
- **2 do 3 razy większe** kwoty wydają w przeliczeniu na jednego użytkownika na zakup materiałów bibliotecznych, a na zakup książek nawet **3,5 razy więcej** (2008).

Porównując wydatki na jednego użytkownika w latach 2006-2008 należy zauważyć, że:

- w bibliotekach medycznych wydatki na zakup nowych książek rosły **trzykrotnie szybciej** (wzrost o 150%), niż łączne wydatki na zakup materiałów bibliotecznych (wzrost o 55%),
- tendencja wzrostowa tych wydatków jest także dostrzegalna w akademickich bibliotekach państwowych, jednak **na dużo mniejszą skalę**; wzrost wydatków na gromadzenie wydawnictw zwartych wyniósł 30%, natomiast wydatki na zakup materiałów bibliotecznych zwiększyły się tylko nieznacznie (o 6%).

Liczby wydatkowanych kwot na zakup książek (w przeliczeniu na jednego użytkownika) najlepiej ilustrują to zjawisko i mówią same za siebie:

- Biblioteka GUMed: 34,80 PLN (2006) i 55,90 PLN (2008),
- biblioteki medyczne: 20,12 PLN (2006) i 50,29 PLN (2008),
- akademickie biblioteki państwowe: 10,95 PLN (2006) i 14,32 PLN (2008).

Przytoczone wnioski zestawione z analizą stopnia wykorzystania księgozbiorów (**dwukrotnie niższe** w bibliotekach medycznych niż w bibliotekach akademickich) pokazują, jak ogromne koszty ponoszą uczelnie medyczne na kształcenie studentów medycyny i wspieranie badań prowadzonych przez ich pracowników naukowych.

Wśród przyczyn dużej kosztochłonności bibliotek medycznych należy wymienić te najbardziej istotne:

- książka medyczna jest bardzo droga, szczególnie ta zagraniczna,
- biblioteki medyczne nie otrzymują regularnego egzemplarza obowiązkowego – w pojedynczych przypadkach jest on pozyskiwany tylko do udostępniania na miejscu,
- konieczność intensywnego, w ostatnich latach, uzupełniania kolekcji o literaturę dla nowych kierunków studiów, np. z zakresu nauk o zdrowiu, a także na potrzeby ogromnej grupy zawodowej, jaką są kształcące się w systemie szkolnictwa wyższego pielęgniarki i położne, jak również dla studentów obcojęzycznych tzw. English Division,
- specyfika dziedziny, jaką są nauki medyczne – publikacje szybko się dezaktualizują,
- konieczność zapewnienia pracownikom ochrony zdrowia dostępu do najnowszej literatury wynikająca z wymogu ustawicznego podnoszenia kwalifikacji w zawodach medycznych,
- zasadność gromadzenia tytułów książek w większej liczbie egzemplarzy z uwagi na system wypożyczeń podstawowej literatury na okresy sześciomiesięczne,
- zmiany na rynku wydawniczym, m.in. dynamiczny wzrost liczby publikacji (zarówno polskich autorów, tłumaczeń literatury obcojęzycznej, jak i oryginalnych wydań) oraz zwiększająca się na polskim rynku liczba

firm wydawniczych, księgarskich i hurtowni książek, a także podmiotów sprowadzających literaturę zagraniczną.

Czy zatem biblioteki medyczne lepiej niż inne dbają o swoich użytkowników w zakresie oferowanych księgozbiorów? Biorąc pod uwagę fakt, iż nasze uczelnie otrzymują mniejsze dotacje niż inne państwowe szkoły wyższe, a posiadane przez nas księgozbiory są systematycznie uzupełniane, odnawiane i aktualizowane, m.in. dzięki selekcji, na tak postawione pytanie należy udzielić odpowiedzi twierdzącej.

Jak pokazuje nasze doświadczenie Analiza Funkcjonowania Bibliotek Naukowych jest bardzo dobrym narzędziem dla zarządzających bibliotekami do oceny własnych placówek i porównania się z innymi. Warto więc zachęcić wszystkie biblioteki medyczne do udziału w projekcie, gdyż tylko wtedy wynikające z AFBN wskaźniki będą w pełni miarodajne i obiektywne.

Bibliografia

Ankieta „Analiza funkcjonowania bibliotek naukowych” za lata 2006-2008. Dokument elektroniczny <http://ssk2.bu.amu.edu.pl/standaryzacja/> [Dostęp 5.11.2010]

B a n d u r s k i Roman: W sprawie gospodarki dubletami i drukami zbędnymi. *Bibliotekarz* 2000 Nr 7-8 s. 28-30

B a t o r o w s k a Hanna, C z u b a ł a Barbara: Wybrane zagadnienia nauki o informacji i technologii informacyjnej. Kraków 1996

B i l i Ń s k i Lucjan: Selekcja materiałów bibliotecznych: przekazywanie druków zbędnych. Warszawa 2007

B i l i Ń s k i Lucjan.: Selekcja zbiorów bibliotecznych warunkiem ich racjonalnego gromadzenia. *Bibliotekarz* 1995 Nr 1 s. 18-24

B i l i Ń s k i Lucjan (red.): Vademecum bibliotekarza: praktyczne i aktualne informacje dla bibliotekarzy. Cz. 6. Warszawa 2002-2006

C h a d a j Anna, G a r c z y Ń s k a Maria: Organizacja selekcji zbiorów w Bibliotece Głównej i bibliotekach sieci Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. EBIB 2007, 8. Dokument elektroniczny http://www.ebib.info/2007/89/a.php?chadaj_garczynska [Dostęp 8.04.2010]

D u n i n Janusz: W sprawie aktualnych problemów gromadzenia bibliotecznego. *Przegląd Biblioteczny* 1998 Nr 1 s. 15-23

G i w e r Olga: Selekcja zasobów w bibliotekach akademickich jako element polityki gromadzenia i kształtowania zbiorów. Dokument elektroniczny <http://bur.univ.rzeszow.pl/relacja/ref/giwer.pdf> [Dostęp 8.04.2010]

J a g i e l s k a Maria: Gospodarka dubletami i drukami zbędnymi w bibliotekach akademickich w Polsce w kontekście przygotowywanej specjalizacji materiałów bibliotecznych w bibliotekach naukowych. *Roczniki Biblioteczne* 1986 R. 30 Nr 1-2 s. 149-177

M i c h n i e w i c z - W a n i k Krystyna: Selekcja materiałów zbędnych (na przykładzie Biblioteki Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego). EBIB 2007, 8. Dokument elektroniczny http://www.ebib.info/2007/89/a.php?michniewicz_wanik [Dostęp 8.04.2010]

P r i c e de Solla Derek John.: Mała nauka wielka nauka. Warszawa 1967

S t e f a Ń c z y k Elżbieta: Problemy przechowywania zbiorów w bibliotekach akademickich i naukowych we Francji. *Bibliotekarz* 2001 Nr 11 s. 7-10

W a r z a c h o w s k a Bogumiła: Selekcja zasobów i gospodarka drukami zbędnymi w BG UŚI. *Bibliotekarz* 1999 Nr 6 s. 9-12

W o j c i e c h o w s k i Jacek: Z problemów organizacji zasobów bibliotecznych. *Przegląd Biblioteczny* 1998 Nr 1 s. 5-14

W o ł o s z Jan: Efektywna biblioteka publiczna w społeczeństwie informacyjnym. W: T. W.: Sulimierski (red.): Standaryzacja kosztów w bibliotekach publicznych. Materiały z ogólnopolskiej konferencji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Chełm 19-21.09.2002 r. Warszawa 2003

Ż m i g r o d z k i Zbigniew: Obyś zbiory gromadził – dylematy czasu obecnego. *Przegląd Biblioteczny* 1998 Nr 1 s. 31-37

Załącznik

Dane wykorzystane w referacie w zestawieniu tabelarycznym.

Tabela 1

Zbiory wydawnictw zwartych systemu biblioteczno-informacyjnego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego w latach 2005-2009 (stan na 31.12.)

Rok	Zbiory wydawnictw zwartych Biblioteki Głównej GUMed (vol.)			Zbiory bibliotek klinik i zakładów (vol.)	Łącznie zbiory wydawnictw zwartych (vol.)
	główny	dydaktyczny	razem		
2005	269 942	34 546	304 488	55 926	360 414
2006	271 505	34 518	306 023	54 802	360 825
2007	274 387	33 122	307 509	54 497	362 006
2008	276 626	31 863	308 489	55 933	364 422
2009	278 490	33 512	312 002	55 684	366 686

Tabela 2

Wpływy wydawnictw zwartych systemu biblioteczno-informacyjnego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego w latach 2005-2009 (stan na 31.12.)

Rok	Wpływy Biblioteki Głównej GUMed (vol.)			Wpływy bibliotek klinik i zakładów (vol.)	Wpływy łącznie (vol.)
	księgozbiór główny	księgozbiór dydaktyczny	razem		
2005	1 616	1 400	3 016	724	3 740
2006	1 738	1 586	3 324	656	3 980
2007	3 536	1 836	5 372	796	6 168
2008	2 658	1 629	4 287	2 777	7 064
2009	2 154	1 459	3 613	841	4 454
Łącznie lata 2005-2009	11 702	7 910	19 612	5 794	25 406

Tabela 3

Ubytki wydawnictw zwartych systemu biblioteczno-informacyjnego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego w latach 2005-2009 (stan na 31.12.)

Rok	Ubytki Biblioteki Głównej GUMed (vol.)			Ubytki bibliotek klinik i zakładów (vol.)	Ubytki łącznie (vol.)
	księgozbiór główny	księgozbiór dydaktyczny	razem		
2005	177	125	302	1 316	1 618
2006	175	1 614	1 789	1 780	3 569
2007	654	3 232	3 886	1 101	4 987
2008	419	2 888	3 307	1 341	4 648
2009	290	810	1 100	1 090	2 190
Łącznie lata 2005-2009	1 715	8 669	10 384	6 628	17 012

Tabela 4

Zestawienie całości księgozbioru dydaktycznego do jego nie wypożyczanej części

Rok	Łączna liczba tytułów	Tytuły nie wypożyczone		Łączna liczba egzemplarzy	Egzemplarze nie wypożyczone	
		liczba	%		liczba	%
2005	1323	42	3,2	34 546	4 028	11,6
2006	1456	43	2,9	34 518	4 137	11,9
2007	1610	45	2,8	33 122	4 335	13,1
2008	1779	50	2,8	31 863	4 627	14,5
2009	1956	71	3,6	32 512	5 233	16,1

Tabela 5

Udział procentowy budżetów państwowych bibliotek akademickich w budżetach ich uczelni

Rok	Budżet biblioteki jako procent budżetu uczelni (%)		
	Biblioteka GUMed	biblioteki medyczne	państwowe biblioteki akademickie
2006	2,77	1,73	2,79
2007	3,31	2,28	3,28
2008	2,10	2,05	2,89

Tabela 6

Liczba zarejestrowanych użytkowników i studentów

Rok	Zarejestrowani użytkownicy i studenci (osoby)					
	ogółem			studenci		
	Biblioteka GUMed	biblioteki medyczne (mediana)	państwowe biblioteki akademickie (mediana)	Biblioteka GUMed	biblioteki medyczne (mediana)	państwowe biblioteki akademickie (mediana)
2006	7597	8377	15181,5	4868	5718	16826,5
2007	8017	8355	16640	5197	6525	20571,5
2008	7949	7323	18440	5317	5837	18479

Tabela 7

Udział procentowy wydatków biblioteki na zbiory ogółem w budżecie biblioteki

Rok	Wydatki na zbiory ogółem jako procent budżetu biblioteki (%)		
	Biblioteka GUMed	biblioteki medyczne	państwowe biblioteki akademickie
2006	35,60	36,50	25,38
2007	34,11	34,11	24,98
2008	42,23	31,33	24,56

Tabela 8

Udział procentowy wydatków biblioteki na zakup książek polskich i zagranicznych w budżecie biblioteki

Rok	Wydatki na zakup książek polskich i zagranicznych jako procent budżetu biblioteki (%)		
	Biblioteka GUMed	biblioteki medyczne	państwowe biblioteki akademickie
2006	11,00	7,42	5,22
2007	11,24	8,20	5,95
2008	11,70	9,14	5,48

Tabela 9

Łączne wydatki biblioteki na 1 użytkownika

Rok	Wydatki (PLN) na 1 użytkownika		
	Biblioteka GUMed	biblioteki medyczne (mediana)	państwowe biblioteki akademickie (mediana)
2006	538,90	480,65	197,98
2007	533,22	392,07	197,34
2008	476,73	444,99	226,45

Tabela 10

Wydatki biblioteki na zakup materiałów bibliotecznych na 1 użytkownika

Rok	Wydatki na zakup materiałów bibliotecznych (PLN) na 1 użytkownika		
	Biblioteka GUMed	biblioteki medyczne (mediana)	państwowe biblioteki akademickie (mediana)
2006	171,76	102,24	52,39
2007	183,12	95,91	50,46
2008	202,80	158,90	55,61

Tabela 11

Wydatki biblioteki na zakup książek na 1 użytkownika

Rok	Wydatki na zakup książek (PLN) na 1 użytkownika		
	Biblioteka GUMed	biblioteki medyczne (mediana)	państwowe biblioteki akademickie (mediana)
2006	34,80	20,12	10,95
2007	45,43	32,13	13,22
2008	55,90	50,29	14,32

Tabela 12

Aktywność księgozbiorów, czyli stopień ich wykorzystania

Rok	Stopień wykorzystania księgozbiorów (%)		
	Biblioteka GUMed	biblioteki medyczne	państwowe biblioteki akademickie
2006	0,33	0,33	0,60
2007	0,33	0,33	0,62
2008	0,26	0,43	0,58